Posamezna številka 30 par.

Pondeljek

Neodvisno glasilo javnega mnenja

Izhaja vsak pondeljek

Izdaja in urejuje: Milan Plut.

Uredništvo in upravništvo: Cesta na Rožnik št. 5, tel. 543.

13. št. V Ljubljani, dne 4. julija 1921. Leto I.

Najnovejša poročila.

Naša nota dunajski vladi radi atentata na regenta.

Dunaj, 3. julija. Na Dunaju je razširjena vest, da je jugoslovanska vlada poslala na Dunaj ostro noto, v kateri zahteva, da se vodi stroga preiskava proti osebam, ki so v zvezi z atentatom na prestolonaslednika Aleksandra ter da se izročijo. Govori se, da je nota stavljena v obliki ultimata. Dosedanje preiskave na Dunaju so dovedle že do precejšnjega rezultata. Zveza med beograjskimi komunisti in dunajskimi je glede atentata ugotovljena. Preiskava se nadaljuje.

Prvi rezultati preiskave proti zarotnikom.

Beograd, 3. julija. Včeraj se je pričelo zaslišavanje aretiranih komunističnih poslancev Filipovića, Čokića in Kovačevića. Prvi je bil zaslišan posl. Filipović, ki je odločno zanikal, da bi vedel za kakšno zaroto ali bi bil celo udeležen. Trdil je, da ne pozna ne Stejića, ne Nikolića in da mu tudi ostali zarotniki niso znani izvzemši nekaterih po imenu. Danes dopoldne od 8. do 11. ure so zasliševali poslanca Čokića, ki takisto vse taji. Medtem ko je bil včeraj Filipović silno razburjen, je Čokić miren in hladnokrvno zavrača vse očitke. Popoldne so zaslišali poslanca Kovačevića, ki je najtežje obremenjen. Tudi ta odločno zanika vsako udeležbo na atentatu.

NOVA RAZKRITJA POLICIJE.

Medtem je policija izsledila nove važne činjenice, iz katerih je jasno razvidno, da je obstojala formalna zarota, katere namen je bil, izvršiti celo vrsto atentatov na vodilne državnike Jugoslavije. Iz izpovedi atentatorja je predvsem izhajalo, da je Stejić imel pomagača, ki pa v zadnjem trenutku ni nastopil. Kmalu se je dognalo, da je to neki delavec v Novem Sadu Lajoš Czaki po imenu. Še v petek je bil Czaki v Novem Sadu aretiran in je že tam deloma priznal. Na podlagi njegovih izpovedb je policija izvršila več hišnih preiskav ter je v stanovanju dijaka Save Nikolića našla pravcati zarotniški arhiv.

CZAKIJEVA IZPOVED.

Czaki je bil že v petek prepeljan v Beograd, kjer so ga vso noč zasliševali. Iz njegove izpovedi izhaja sledeče:

V Novem Sadu se je pred več tedni sestavil teroristični odbor, katerega člani so bili najodločnejši komunistični agitatorji. Ta odbor je bil od vsega začetka **v neposredni zvezi z izvrševalnim odborom komunistične stranke v Beogradu in nekaterimi komunističnimi poslanci v skupščini.**

Odbor je imel sedem članov. Predsednik je bil poslanec Nikola Kovačević, njegov pomočnik Stejić. Glavna naloga odbora je bila **nabirati orožje za komunistične akcije.** To akcijo je vodil Czaki, ki je imel v svojem stanovanju majhen arzenal. Za časa atentata je imel Czaki v svojem stanovanju **zalogo 72 bomb, nekaj revolverjev in precej municije.** Ko je v sredo dospela vest o aretaciji Stejića, je Czaki zvečer prenesel svojo zalogo orožja v dvorišče bližnje novosadske bolnišnice ter jo skril v kupu sena. Ponoči je bombe in revolverje s pomočjo nekega tovariša odnesel na polje zunaj mesta ter ga tam zakopal. Policija je včeraj popoldne našla vso zalogo. Bombe so madžarskega izvora.

Atentat na regenta je bil **sklenjen v seji tega terorističnega odbora.** Izvršitev so poverili Stejiću, kateremu je Czaki izročil bombe in revolver. Czaki je bil določen kot rezerva ter bi imel skupaj s Stejićem oditi v Beograd in tam izvršiti atentat, ako bi se Stejićev nastop ponesrečil. V zadnjem trenutku pa je Czaki iz dosedaj še nepojasnjenih razlogov ostal v Novem Sadu.

Iz Czakijeve izpovedi izhaja, da so bile **v zaroto vpletene tudi ženske.**

NOVE ARETACIJE.

Na podlagi Czakijevih izpovedi se je policiji posrečilo aretirati tekom včerajšnjega dne vse člane zarotniškega odbora, razven dveh. Mnogi so bili že zaslišani in so kompromitirali celo vrsto oseb. Tekom sobote in današnje nedelje je bilo v Novem Sadu in Beogradu **aretiranih 40 oseb.**

KONFRONTACIJA Z ARETIRANIMI POSLANCI.

Danes popoldne je preiskovalni komisar konfrontiral atentatorja Stejića in Czakija s posl. Filipovićem, Čokićem in Kovačevićem. Konfrontacija je bila jako dramatična. Czaki in Stejić **sta vztrajala pri svojih obdolžitvah.** Bledi in prepadeni so komunistični poslanci zatrjevali, da so nedolžni. Atentatorja sta njihove trditve zavračala z navedbo podrobnosti. Konfrontacija je trajala skoraj celo uro.

RAZPISANA NAGRADA.

Ministrstvo notranjih zadev je danes razpisalo nagrado 10.000 dinarjev za onega, ki doprinese, da se omogoči aretacija komunistov Juhacza iz Novega Sada in Mladena Marinkovića iz Beograda, ki sta bila člana terorističnega odbora.

Pred novimi težavami z Italijo.

Rim, 3. julija. Po zadnjih vesteh je sestava kabineta Bonomi gotova stvar. Socijalisti in nacijonalisti ga ne bodo podpirali pač pa klerikalci, liberalni demokrati, liberalci in radikalci. Glede zunanje politike se poudarja, da je Bonomi sopodpisal rapallsko pogodbo. Misli se, da Bonomi nikakor ne more več rešiti ne Baroša ne znova odpreti črnogorskega vprašanja. Pač pa bode novi ministrski predsednik, kakor pričakujejo njegove stranke, bolj previden z izpraznitvijo Dalmacije, bolj trden v zahtevi po jamstvu za enakopravnost Lahov v Jugoslaviji in previdnejši v sklepanju trgovskih sporazumov z Jugoslavijo in glede pristaniškega konsorcija na Reki. (Op. ur.: To se pravi, Sforza pade, ker je izpraznil Šibenik pred podpisom sporazuma glede eksploatiranja luke Baroš, Bonomi naj zadrži nadaljno evakuacijo, dokler Italija ne dobi jamstev, da izpadejo tekoča pogajanja z Jugoslavijo za Italijo ugodno.)

Rim, 3. julija. Uspeh konference Giolittija s Sforzo je, da je vlada naročila italijanskemu poslaniku v Beogradu, da javi jugoslovanski vladi, da želi odložiti pogajanja glede Baroša in Delte, glede razgraničenja Dalmacije, v zvezi s potrebo aprovizacije Zadra in glede izpraznitve tretje zone v Dalmaciji.

ODGODITEV PARLAMENTA.

Beograd, 3. julija. Skupščina je odgodena do 20. oktobra. Dosedanji ustavni odbor se je na današnji seji pretvoril v zakonodajni odbor ter sklenil, da se sestane k prihodnji seji dne 1. avgusta. Do takrat bo vlada izročila odboru vse dosedaj izdane uredbe v pretres.

POLITIČNA SITUACIJA V BEOGRADU.

Beograd, 3. julija. Ministrski svet je danes razpravljal o demisijah ministrov Jankovića, Karamehmedovića in Spaha. Z ozirom na to, da se vrši dne 15. julija v Sarajevu zbor zaupnikov muslimanske stranke, ki bo sklepal o nadaljni taktiki muslimanskih poslancev, je ministrski svet odgodil razpravo o tem predmetu. Južnosrbski muslimani se vračajo v radikalni klub. Dosedaj se jih je vrnilo šest.

KOROŠČEVA ROBA.

Beograd, 3. julija. Vlada je sklenila, izročiti takozvano Koroščevo robo, to je tisto blago, ki ga je dr. Korošec kot minister prehrane nakupil v Ameriki, v prodajo po za 60 odstotkov znižanih cenah, da vsaj deloma pokrije ogromno škodo iz te famozne kupčije.

ZAMENJAVA PERPERJEV

Beograd, 3. julija. Ministrski svet je sklenil, izvršiti zameno črnogorskih perperov po sledeči relaciji: do vsote 5000 perperjev se izvrši zamenjava al pari, za zneske nad 5000 pa po relaciji 1 : 2.

KREDIT ZA POŠTNO DIREKCIJO V LJUBLJANI.

Beograd, 3. julija. Ministrski svet je danes odobril kredit 6 milijonov kron za nakup poslopja za poštno direkcijo v Ljubljani.

WRANGLOVE ČETE NA ALBANSKI FRONTI.

Beograd, 3. julija. Vlada je sklenila, sprejeti v našo armado 3500 mož in častnikov Wranglove armade, ki bodo razmeščeni v vrho razbremenitve naših čet na postojankah albanske fronte.

Pozdravljena, ustava!

Ob grmenju topov je bila ustvarjena Jugoslavija. Štiri dolga leta so morali rušiti topovi ovire, ki so stale na poti ujedinjenju Jugoslovanov v svobodno skupno državo in topovi so grmeli po vsej državi tudi na letošnji Vidov dan, ko je bil s sprejetjem ustave položen trden temelj nadaljnjemu razvoju naše mlade države.

Topovi na Vidov dan niso rušili, niso ubijali, oni so samo oznanjali ujedinjenemu in svobodnemu narodu vesel dogodek, da je položen temelj njegovi državni stavbi, da od tega dneva Jugoslavija resnično obstoja, da je ona enotna država in ne več sestavina različnih delov, ki težijo narazen namesto skupaj.

Naša ustava ima tudi svoje hibe, ker je pač delo kompromisa, ampak v splošnem smo lahko z njo popolnoma zadovoljni. Ta ustava je tako liberalna, pravice državljanov so z njo tako zavarovane, da smo storili tudi v tem oziru velik korak naprej nasproti razmeram, ki so vladale nekdaj v Avstriji, kjer smo bili tudi po zakonih v prvi vrsti podaniki dinastije, v Jugoslaviji smo pa pa novi ustavi svobodni državljani, nad katerimi vlada *po volji naroda* kralj naše krvi in jezika, ki je po ustavi samo reprezentant narodove volje, naš najvišji sodnik in vojskovodja.

Velike ovire so stale na poti sprejetju ustave, ker je med nami še vedno dosti elementov, za katere je ujedinjenje prišlo prezgodaj. Ti elementi so hoteli imeti tako ustavo, ki bi jugoslovansko državno skupnost sicer formalno priznavala, omogočala bi pa posameznim delom nadaljnji razvoj v različnih, medsebojno celo nasprotnih smereh. To so nasprotniki ideje narodnega edinstva, ki je našo državo ustvarila, in ako bi oni zmagali s svojimi ustavnimi načrti, bi imeli danes namesto močne, enotne države — nebogljeno dete, ki bi bilo igrača v rokah neprijaznih sosedov, ki bi kmalu prevzeli tutorstvo nad nami in nas oškodovali kjer bi le mogli.

Med nasprotniki ustave so se našli tudi oni, ki bi radi posnemali ruski eksperiment, odpravili demokracijo in uveljavili diktaturo manjšine nad večino. Ti svojega ustavnega načrta niso predložili, ampak povedali so jasno, da zahtevajo ruski sovjetski sistem, ki po kratkem obstoju v sami Rusiji poka na vseh koncih in krajih, ker se je pač pokazalo, da je — nemogoč. Druge, manjše skupine so bile proti ustavi zaradi raznih malenkosti, ampak našla se je lepa večina 223 poslancev, ki so za ustavo glasovali in 35 poslancev, ki so zaradi malenkosti sicer glasovali proti ustavi, ali so obenem izjavili, da se to ne sme smatrati za demonstracijo proti narodnemu edinstvu. —

Pravi nasprotniki narodnega edinstva so torej samo slovenski klerikalci in hrvatski klerikalci, Radićevci in zajedničarji, za katere je ujedinjenje prišlo prezgodaj, ki se bodo pa navadili nanj, ker Habsburžanov ni več in jim ne bodo mogli služiti.

Opozicija trdi, da je večina, ki je sprejela ustavo, majhna, neznatna. Po našem mnenju in po mnenju vseh razsodnih ljudi ta trditev ni opravičena, in z ozirom na razmere, v katerih se je nahajala opozicija v najprijetnejšem položaju, da se je mogla ojačiti s pomočjo najbrezvestnejšega demagoštva, je ta večina močna. Naj le žuga opozicija z bojem na izpremembo ustave! Razmere, ki so opoziciji omogočile tako številno zastopstvo v ustavotvorni skupščini, se bodo sedaj gotovo stalno boljšale, ljudstvo bo to videlo in ono ne bo sledilo niti separatistom, niti komunistom, temveč resnemu programu in resnemu delu, ker tudi današnji zaslepljenci bodo uvideli, da je močna, enotna država v največjo korist ljudstvu samemu.

Sprejetje ustave pomeni začetek reda in dela, začetek konsolidacije razmer in konec separatizma in zato našo ustavo pozdravljamo z radostjo in zadoščenjem!

Opravičenost „Obznane“.

Pri atentatu na našega regenta so bili udeleženi tudi — komunistični poslanci in konstituanta je trojico že izročila sodišču, da jo sodi po zakonu.

To dá misliti. Naš komunizem ni načelen, v katerem slučaju bi se ga moglo še tolerirati, ker v svobodoumni državi se mora dovoliti vsaka svoboda mišljenja in tudi govora, kakor tudi svoboda razširjanja vseh načel, v kolikor niso ona v direktnem nasprotju z obstoječimi zakoni. Komunistično ureditev družbe bi se smelo nemoteno in neovirano propagirati, ker tega noben zakon ne zabranjuje, stvar državljanov je, kako se hočejo urediti.

Seveda, do komunistično urejene družbe bi se moglo priti samo tako, da bi se za tako ureditev izrekla večina državljanov. Taka možnost ni izključena, saj imamo splošno in enako volilno pravico s proporčnim sistemom in popolno volilno svobodo, tako, da je vsaki stranki ali struji omogočeno dobiti državno upravo v svoje roke.

Predpogoj za dosego tega cilja je pa, seveda, ta, da ima dotična stranka toliko pristašev, da dobi pri parlamentarnih volitvah večino. Zato vsaka stranka tudi propagira svoje ideje, ali pa poskuša z demagoštvom in drugimi nesodobnimi sredstvi pridobiti čim več pristašev, oziroma volilcev. Vse to bi lahko delali tudi komunisti, ampak oni dobro vedo, da ni nobenega upanja, da bi za svoje ideje dobili večino državljanov in zato bi se oni radi s silo polastili vlade, kakor so to napravili v Rusiji in za kratek čas tudi na Madžarskem, in zato so oni navzlic svojemu silno radikalnemu socijalnemu programu — zelo reakcionarna stranka.

Iz zgodovine nam je znana diktatura plemstva, ki je — navzlic temu, da se je nahajalo v neznatni manjšini — neomejeno gospodarilo in vladalo, milijonske ljudske množice so pa morale služiti samo in izključno interesom tega privilegiranega stanu. Ljudske množice so tako krivično vlado strle in prišla je demokracija, v kateri je vsakemu državljanu zajamčena popolna enakopravnost pred zakonom in popolna svoboda gibanja in gospodarskega napredka. To demokracijo, ki ima za sabo gotovo ogromno večino ljudstva, hočejo komunisti s silo odpraviti in jo zamenjati z diktaturo proletarijata, torej z diktaturo manjšine nad večino.

Med diktaturo od zgoraj in med diktaturo od spodaj ni nobene bistvene razlike, nazadnjaška je bila diktatura plemstva in ravno tako nazadnjaška bi bila tudi diktatura proletarijata, ker bi manjšina vladala nad večino, in sicer samo s pomočjo orožja in nasilja, ker brez tega se manjšina ne bi mogla vzdržati na površju proti nasprotni večini. Rusija n. pr. nikdar ni bila tako militarizirana kot je danes, ker niti carizem ni stal na tako slabih nogah, kakor stoji današnji sovjetski režim.

Evolucije, naravnega razvoja, naši komunisti nimajo na svojem programu, temveč revolucijo, prelivanje krvi, nasilje in reakcijo. Beograjski atentat potrjuje to trditev, ker atentat ni bil dejanje prenapetega posameznika, temveč samo posamezno dejanje iz velikopoteznega načrta, na katerem so sodelovali tudi narodni poslanci.

V državi torej obstoja organizirana revolucionarna organizacija, ki hoče s silo, potom prelivanja krvi vsiliti veliki večini državljanov, ki so nasprotnega mišljenja, novo ureditev družbe. Ko to vemo, ne bo noben razsoden človek obsojal vlade, ki išče pota in načine, kako bi to organizacijo zatrla, še manj bo pa mogel očitati vladi reakcionarstvo zato, ker se bori za pravo demokracijo proti reakciji, proti poskusu, da se manjšina s silo polasti vlade nad večino in vpelje nasilni režim po vzorcu Trockega in Bele Kuna.

Zato «Obznana» ne samo da je upravičena, temveč je zelo potrebno, da se ona z vso doslednostjo in strogostjo tudi izvaja vedno in povsod, kjer se pokaže potreba.

Protidržavna agitacija.

Z dežele prihajajo neverjetna, naravnost strašna poročila o protidržavni in protinarodni agitaciji duhovnikov. Ti nekdanji habsburški hlapci nikakor ne morejo pozabiti časov, ko je imel duhovnik vedno in povsod prvo besedo in so strupeni sovražniki narodnega edinstva in naše mlade države. Duhovniki očitno in brezobzirno sejejo sovraštvo in spodkopujejo vsako avtoriteto, samo da bi dosegli svoj edini cilj: razbitje te njim tako neljube tvorbe, Jugoslavije.

Katoliška duhovščina opravlja to ostudno, izdajalsko delo že od prevrata, tako, da je to samo nadaljevanje njihovega pred- in medvojnega hujskanja proti jugoslovanski misli in proti narodni misli sploh. Pogačnikova in Brejčeva vlada duhovnikov v tem destruktivnem delu ni ovirala, ker je to delo pač služilo klerikalni politiki. Sedaj pa merodajni činitelji gotovo niso natančno poučeni o celem obsegu tega duhovniškega rovarjenja, ker sicer bi se gotovo kaj ukrenilo proti rimski zalegi, ki je največji in najbolj strupeni naš notranji sovražnik.

Kdo naj tudi informira merodajne činitelje o katoliškem boljševizmu, ki se je tako bujno razpasel po deželi? Naši politični uradi, v katerih sedi še vse polno pravih in izrazitih avstrijakantov? Ali morda orožništvo, ki tudi ne odgovarja razmeram in je tudi v velikem delu — posebno na Štajerskem — nemškutarsko in avstrijakantsko?

Položaj je danes tak, da je po deželi vse polno očitnih protidržiavnih agitatorjev v duhovniški obleki in tako rekoč nikogar, ki bi vodil protiagitacijo in gledal izdajalskim duhovnikom na prste in umazane jezike, ker naša inteligenca se po veliki večini ne briga za nobeno reč in stoji tej izdajalski agitaciji nasproti popolnoma apatično in prekrižanih rok.

So častne izjeme med inteligenco in tudi med orožništvom se dobi poštenih, narodnih elementov, ali ti so brez vsake moči, ker nimajo nobene zaslombe, ker vidijo, da se največje hujskače pušča na miru, da se ničesar ne ukrene proti njim, kakor bi ne živeli v državi, ki bi imela dovolj moči braniti se proti takim notranjim sovražnikom!

To mora prenehati, te razmere se morajo spremeniti, država ne sme in ne more mirno gledati tega izdajalskega početja avstrijakantske katoliški duhovščine, ki je že zdavnaj prenehala služiti veri in vero samo zlorablja v dosego svojih izdajalskih namenov.

Imamo ustavo, naše temeljne zakone, ki so zelo liberalni, ampak proti izdaji vendar vsebujejo gotove določbe. Te določbe naj se porabijo, hujskačem se mora stopiti na prste z vso odločnostjo, država tega hujskanja ne sme dalje trpeti.

Vemo, da bodo klerikalci in njihovi trabanti vpili na «obznane», ali oni so te «obznane» s svojim hujskanjem naravnost izzvali. Dosedaj so bile te «obznane» pravzaprav samo na papirju in skrajni čas je, da se njih določbe začnejo aplicirati na one, ki hujskajo proti narodnemu edinstvu in proti državi. Nismo prijatelji policijskega režima, ampak kakor so potrebne policijske odredbe proti tatovom in podobnim izrodkom družbe, se jo mora porabiti tudi proti onim, ki hočejo uničiti delo onih idealistov, ki se niso ustrašili nobenih žrtev v boju za osvobojenje in ujedinjenje našega troimenega naroda.

Pričakujemo dejanj. Vsakega izdajalca naj se eksemplarično kaznuje in oni bodo kmalu utihnili in pustili bodo narodno edinstvo, na katerem je država zgrajena in državo samo na miru! In ako je dotičnik tudi duhovnik — nič ne de, saj nikjer ni napisano, da bi duhovniki bili sakrosanktni in da bi smeli nekaznovano uganjati največje lumparije!

Komur razmere v državi ne ugajajo, naj se bori proti njim, saj imamo splošno in enako volilno pravico s proporčnim sistemom in zakone lahko menja vsaka večina. Ampak proti državi kot taki se ne sme voditi nobena izdajalska agitacija, državo moramo čuvati vsi, ker tudi ona čuva vse.

Beograđska bomba.

Naš prestolonaslednik regent Aleksander vrši v imenu svojega starega in bolnega očeta-kralja vladarske posle po obstoječih zakonih, ki se jih striktno drži in ne stori ničesar na svojo pest, brez znanja in protipodpisa dotičnega ministra, ki je za stvar odgovoren parlamentu. Za Karadjordjeviće je sploh značilno, da se vedno strogo držijo ustave in zakonov, tak je bil naš častitljivi stari kralj in tak je tudi njegov sin, prestolonaslednik regent Aleksander.

Ne da bi moral biti človek po prepričanju monarhist, takega vladarja bi vendar moral smatrati za nedotakljivega, sakrosanktnega, kot državnega poglavarja po volji naroda. Drugače bi bilo, ko bi vladar vladal ustavno samo po formi, v resnci bi pa povsod uveljavljal le svojo voljo, kakor se je to dogajalo v bivši Avstriji in v cesarski Nemčiji, kjer so vladarji včasih zelo aktivno posegali v politično življenje in uveljavljali svojo voljo. Pri nas tega ni, naš vladar vlada resnično ustavno, parlament ima v rokah vso moč in vladar samo potrjuje njegove sklepe.

Resnično simpatični regent Aleksander se je preteklo sredo vračal iz parlamenta, kjer je položil prisego na ustavo in pri tej priliki vrže neki komunistični prenapetež — bombo proti njemu, da bi ga razmesarila.

Brez vsakega vzroka, iz čisto navadnega živinskega nagona po prelivanju krvi, ker naš regent nikomur nič žalega ni storil.

In ta besomučnež Stejić ni osamljen, on je vzgojen v komunistični šoli, občeval je veliko s komunističnimi poslanci in je bil vsakdanji gost v komunističnem poslanskem klubu. Iz njegovih izpovedi se tudi vidi, da nameravani zločin ni bila samo njegova ideja, temveč da se je o tem poprej veliko govorilo, da je atentat bil dogovorjen in pripravljen in da je žreb določil Stejića, da ima izvršiti zločin. —

Z zločini, s takimi ostudnimi zločini hočejo torej komunisti voditi svojo politiko pri nas, kakor jo vodijo drugod in s človeško krvjo hočejo zaznamovati pot, ki jo hodijo, v rekah krvi se hočejo kopati, da zadoste svojim nečloveškim instinktom.

To je nezdrav in nevaren pojav. Proti temu pojavu mora nastopiti ne samo država, temveč cela družba, da se onemogoči kult takih nečloveških instinktov. Proti tem in enakim pojavom je bila izdana «Obznana» in namesto, da bi to «Obznano» sprejeli vsi državljani, ki jim je do reda in prave demokracije, so se našle celo stranke, ki imajo sicer polna usta demokracije in so nastopile proti «Obznani» za komuniste, ki so največja negacija prave demokracije in pravičnosti, ker hočejo s prelivanjem krvi vzpostaviti diktaturo — manjšine!

Kdor je opazoval vedenje naših komunistov na dan beograjskega atentata, ta se je moral zamisliti. Samo naši klerikalci in narodni socijalisti se nahajajo v bratskem objemu s to nevarno sekto in g. Pesku se zdi čisto naravno, da je postal s pomočjo te sekte — ljubljanski župan!

Hinavstvo brez primere! V Beogradu meče komunist bombe na našega regenta, ljubljanski komunisti se muzajo in dobro se jim zdi, g. Pesek, ki je postal z njih pomočjo ljubljanski župan, pa pošilja v Beograd udanostne brzojave in izraža svoje veselje, da se atentat ni posrečil.

Nočemo s tem trditi, da je g. Pesek v kakršnisibodi zvezi z beograjsko bombo. Verujemo tudi, da je bila njegova čestitka odkritosrčna, ali: s tako stranko, kot je komunistična, ne stopa poštena stranka v nobene zveze in stike in urednik Jelenc je imel prav, ko je v kavarni «Zvezda» očital narodnim socijalistom, da so zvezani s Stejićevimi tovariši in somišljeniki...

Diktatura fašistov.

V naši neodrešeni domovini so neomejeni gospodarji — fašisti, ki delajo z našimi zasužnjenimi brati kar hočejo. V naslednjem priobčujemo v slovenskem prevodu okrožnico, ki jo je zveza fašistov razposlala župnim uradom po Istri:

«Zveza italijanskih fašistov,
sekcija Pazin.

Štev. 86/21 zap. Pazin, 21. 6. 1921.

Župnemu uradu.

Zveza fašistov smatra za svojo dolžnost, sporočiti naslovljenemu uradu sledečo okrožnico ad št. 86/21, da se po njej ravna ter jo vpošteva, kar mu bo koristilo:

Člen I. Poluradni (ufficiosa) jezik v kraljevini Italiji je izključno le italijanščina.

Člen II. V župnih uradih se sme rabiti samo prvotni italijanski ali latinski pečat; pečati z drugačnim besedilom, ki se nahajajo pr raznih župnih uradih, se morajo izročiti takoj piscu (te okrožnice) ali odnosnemu magistratu.

Člen III. Javne listine (poročni listi, krstni listi, družinski listi itd.) se morajo pisati absolutno le v italijanskem ali latinskem jeziku, dočim se morajo na

Listek.

Nadrahov Cene.

Naš gespud bodoči župan, ke sa teku strašn unet za blagor Iblančanu, sa mel že delj časa u glav en prov lep načrt. Sam vedl nisa, keku nej b' ga spelal. Sklenil sa namreč, da hočja za usaka cena, sevede samu za taka, de nav neh nč koštal, nekej ukrent, de sev saj mal stanuvajnska mizerja zmanšala. Teku sa prišli na lepa ideja, de boja pustavel Iblančanem en nov dom, ke b' se pu neh imenvov Pesku dom in b' še poznem rudovam priču, de teku napredenga in skrbenga žepana Iblana še nekol ni mela in ga tud nav. Ta dom b' služu u peru vrst za sluvensk atomističn perlament, če b' blo pa še kej placa, b' se pa u nem odprla še atomistična banka, atomistična cerku, atomistične štale in teku naprej, dokler b' blo še cvenka kej.

Kokr sem že reku, sa mel gespud žepan sam načrt, vedl pa nisa, keku nej b' ga izpelal. Is te zadrege sm jeh rešu jest Nadrahu Cene, ke sm ja skupi pogruntu z enem slugatam na naš ta največ šul, na ker je nastavlen, de, keder je treba, pubira pudpise, s kermi nej b' mi pred usem svetam kazal soja velika kultura. Šla sva oba h gespudu žepanu in mu nasvetvala, nej za uresničejne sojga velicga načrta s soja vojska naskoč Kazina. Gespud žepan sa se, očividen zlu zadovolen, dobrohoten nasmejal. Imenval sa mojga prjatla slugata za generala, ke nej prec zbere skupi putrebna vojska, jest sm jem pa ublubu, de bom mrliče štev in z bojišča prenašu. Opozoru pa sm jeh obenem, de Kazina ni zgrajena na pesku in de morja bet sudati res ta prav sudati, ne pa guflači, če ja hočja zauzet. Lehku se tud zgodi, de boja oni sami pr tem pleziran.

Teku sej tud zgodel. Sluga-general je biv s soja vojska pubit, jest sm jo pa, namest deb mrliče pubiru, kr čez nje pobrisu na varen, sam de sm rešu soja koža. Če b' me namreč Iblančan dubl med sojem sovraženki, b' se mi gotov nč doberga ne zgudel

Drug dan sm pol brav u žepanu cajteng, de je biu sam Nadrahu Cene kriv, de je bla združena črn-rmena-rdeča vojska tepena, zatu k' je izvršu izdajstvu. Namest deb mrliče stran nosu, jeh je še na kep spravlu in teku zapiru žepanov vojsk pot.

Jest mu dam čist prov. Iblančan namreč zlu nerad plujema u soja skleda, še men pa, deb za druge hodil po kostajn u žerjavca.

Še ena druga vest sm brav tist dan u žepanov cajteng. Navrh je blo napisan: Gespud žepan Pesek za iblanske reveže. Zatu, ke sa bli gespud žepan in nihova vojska u boju za Kazina tepen in se nisa mogl polastit miljona, ke jeh je hiša uredna, sa u neizmeren lubezen za iblanske purgarje sklenil, de boja useh sojih 20 meljonu, ke sa se jeh prdobel u vojsk, razdelel med iblanske reveže, de navja mel od nesrečne vojske, u ktera se jeh zapelal, prevelike škode. Pa nej še kdu kej reče. Jest se upam k temu sam tolk prpoment, de na besede čist neč ne dam, ampak sam na gvišen. Jest ne vem, če so nam Iblančanom gvišen tist meljoni, k' nam jeh gespud žepan oblublaja.

In to nej boja pol sudati, o kterih prav žepanu list, de živi u neh duh Miloša Obilića. Men se zdi, de jeh duh Miloša Obilića sam preganja, drugač b' se namreč ne mogu razlagat, keku dej postov en general te vojske, Tone Pogorevček po imen, čist zmešan, sam k' je že mene zagledu u konstituant, k' sej vršila bitka za ustava. Hotu je raven s soja vojska naskočet nasprotenke, ke je na enkat zaupov: «Rešma sma se, bejžma kokr morma! Use je zgeblen! Nadrahu Cene je spet med našem sovraženki!»

Nekej časa je še mrmrov in klicov zdej ja, zdej ne, pol je pa vrgu puška u kuruza in padu z besedam «Jerum, jerum, mizerere meum» na tla. Imov je namreč velicga mačka.

odnosnih starih obrazcih zbrisati besedila v drugih jezikih ali pa si morajo uradi čim prej preskrbeti italijanske ali latinske obrazce.

Člen IV. Pričujoča okrožnica stopi v veljavo 21. t. m.

Člen V. Ako bi se gornji členi ne vpoštevali, bi to dalo fašistom povod, izvršiti ukrepe, ki bi se izkazali od slučaja do slučaja za potrebne.

Na znanje in v ravnanje.»

Ravnatelj zveze fašistov:
(Sledi podpis.)

V takih razmerah žive naši primorski bratje! Pri nas pa klerikalci vršijo protivojaško propagando, ker menda želijo, da bi tudi k nam prišli Italijani in vpeljali diktaturo fašistov. Pa prišel bo dan svobode tudi za naše zasužnjene brate!

Nesesarska idila.

Pesek je bankir postal.
Kaj ne veste še za to?
«Holadri, oj holadro!»
Ves je blažen poskak'val

in na vinček presladak
celi je povabil štab.
Vsi so pili ino peli,
od veselja kar noreli.

Juvan-paša «narnaprej»
je prepeval: «Zdaj pa hej!»
V klas zdaj cvetje naše gre,
silna bo še Nesese!

Zdaj do bank naš nesesizem
se visoko je povzpel,
z bankovci bo zdaj grmel,
v koš bo vrgel soc'jalizem.»

Zjutraj štab je Nesese
vračal proti domu se
in potem cel dan je spal
o «pildkih z numaram' «sanjál.

d. Z.

Zapiski.

Socijalisti in ustava. Resen članek je priobčilo o ustavi socijalistično glasilo «Naprej», ki očita strankam, ki so zapustile konstituanto, da so s tem onemogočile sprejetje marsikaterih dobrih in koristnih sprememb v ustavi. Socijalisti so dobro vedeli, da ustava v svoji celoti ne bo taka, kakor bi si jo oni želeli, ampak oni so ostali v zbornici, kjer so se živo udeleževali razprave in tudi marsikaj dosegli. To je edino pametna politika, ki jo more voditi opozicija, ker samo na ta način more tudi ona kaj doseči, vedno je pa bila napačna politika negacije in abstinence, četudi se stranke, ki so to napačno politiko vodile, repenčijo s svojim «pogumom» in «neustrašenostjo». Res, lepa «neustrašenost» in lep «pogum» — zbežati iz zbornice in pustiti nasprotnikom prosto polje, samo zato, ker se je večina izjavila proti plemenskemu separatizmu. Ta razlika v postopanju socijalnih demokratov in n. pr. klerikalcev ima za posledico to, da imajo socijalisti pravico podvreči ustavo kritiki, ker so pri njeni izdelavi sodelovali, medtem ko klerikalci te pravice nimajo, ker so iz konstituante zbežali, namesto da bi poskušali uveljaviti svoje manjšinjsko stališče v marsikaterih socijalnih vprašanjih, ki so važnejša od federativne ureditve države.

Narodni socijalci in narodno edinstvo Glede narodnega edinstva narodni socijalisti nimajo jasnih pojmov. Njihova poslanca v ustavotvorni skupščini, posebno g. Brandner, sta nastopila večkrat za nekak poseben položaj slovenskega ozemlja v državi, češ, da so Slovenci nekaj čisto druzega kot Hrvati in Srbi. Tak poseben položaj gotovo ne bi pospeševal izenačenja neznatnih razlik med posameznimi deli troimenega naroda, temveč bi te razlike naravnost kultiviral. Zato je smešno, ako trdi «Jugoslavija», da je sprejeta ustava nasprotna narodnemu edinstvu — zaradi imena države, ki dopušča vsa tri plemenska imena. Po našem mnenju to ni tako važno in naloga vseh pravih Jugoslovanov je, da delajo na tem, da pride čas, ko bo celokupni narod sprejel skupno jugoslovansko ime. Ustava, kakršno imamo, to omogoča, medtem, ko tudi pod skupnim imenom nikjer ne bi prišli do popolnega narodnega edinstva, ako bi država pod jugoslovanskim imenom bila razdeljena na plemenske pokrajine. Ime se lahko spremeni, glavno je, da je ustava faktično ustvarila iz Srbov, Hrvatov in Slovencev enoten narod in ustvarila pogoje, pod katerimi se lahko izvede popolno narodno edinstvo.

Le tiho! «Jugoslavija» se jezi, ker je urednik Jelenc povedal narodnim socijalistom v kavarni «Zvezda» nekaj bridkih resnic. Pri tem omenja «Jugoslavija» tudi naš list, češ, to je vpliv «Pondeljkove» pisave in to nas sili, da spregovorimo besedo v zadevi, ki nas sicer čisto nič ne briga. «Jugoslaviji» po občnem zboru kazinskega društva odrekamo vsako pravico, dajati komursibodi kakršnesibodi lekcije o vedenju; te lekcije bi ona mogla deliti samo onim sirovim svojim pristašem, ki so se povodom občnega zbora kazinskega društva tako barabsko vedli nasproti uredniku našega lista, ki je bil popolnoma miren in nikomur niti žal besede ni rekel. Narodni socijalist Vojska je bil tako podivjan, da je našega urednika celo dejansko napadel — seveda, od zadaj, ker za napad od spredaj je treba imeti poguma in ko se je naš urednik obrnil, se je Vojska potuhnil in — izginil v množici. V naših vrstah ni takih potuhnjenih strahopetcev in tudi ne sirovežev in «Jugoslavija» naj bo le lepo tiho in naj deli lekcije o dostojnem vedenju — svojim pristašem, ki so takih lekcij zelo potrebni.

Policijski režim vlada v Jugoslaviji, nobene svobode ni, ljudstvo je brez vseh pravic, samo policija je vsemogočna — tako vpijejo klerikalni listi dannadan. Vse to vpitje je treba, seveda, podkrepiti z dejstvi in klerikalni listi tudi priobčujejo razne slučaje iz vseh delov države, pa vedno iz — bolj odaljenih delov. tam iz Vojvodine, Bosne ali odkodersibodi, samo iz slovenskih in bližnjih hrvatskih krajev — nič. To je pa res čudno, da ta vsegamogočna centralistična policija povsod nastopa tako aktivno, samo pri nas je mirna in pridna kot božji volek, četudi dobiva tudi naša policija direktive iz ene in iste beograjske centrale. Kakor se vidi, ni veliko dati na to in podobno vpitje klerikalnega časopisja, saj vidimo vsak dan, koliko svobodo uživamo, ki se nam v prejšnjih časih niti sanjalo ni o njej. Ko bi n. pr. listi v prejšnjih časih tako pisali o državi, o ustavi itd., kakor pišejo danes klerikalni listi! To bi bilo belih lis, na katere smo v Jugoslaviji brez ustave in z «reakcionarno» ustavo že pozabili.

Razlika. «Ustava je kupljena», tako vpijejo klerikalci in narodni socijalisti vsak dan zato, ker je vlada privolila v to, da se bosanskim begom ne odvzame zemlja brez vsake odškodnine, temveč da se jim plača okolu 250 milijonov dinarjev odškodnine. O upravičenosti te odškodnine bi se dalo govoriti, ampak ko se govori o «kupovanju» glasov za ustavo, je dobro, ako se pomisli tudi na ceno, po kateri bi naši klerikalci bili pripravljeni glasovati za ustavo. Oni so zahtevali celih dvanajst poverjeniških sinekur in neštevilno drugih sinekur za svoje pristaše in neomejeno duhovniško vlado v slovenskem delu države. Ta cena je bila pa previsoka in vlada je dala rajše 250 milijonov dinarjev odškodnine bosanskim begom za zemljo, ki jo bodo morali izročiti kmetom, kakor da bi prodala rimski duhovščini cel milijon ljudi. Po našem mnenju je vlada bolje storila, da je «kupila» bosanske muslimane, kakor da bi kupila naše klerikalce, ki so bili tudi na prodaj, samo da so preveč zahtevali za svoje glasove.

Prazne nade. «Slovenec» priznava zakonito veljavo ravnokar sprejete ustave, ampak njegova stranka se bo borila z vso odločnostjo in neustrašenostjo za revizijo te ustave! Sedaj vsaj vemo, kaj imajo klerikalci na svojem programu za bodočnost: na mesto da bi se oprijeli resnega dela in podpirali stremljenja po konsolidaciji razmer, bodo hujskali proti ustavi, proti državi in proti narodnemu edinstvu in bodo ovirali vsako pametno delo v zakonodajni zbornici. To so poskušali že pri ustavi, pa so se jim načrti ponesrečili in ponesrečili se jim bodo tudi sedaj. Ustava se lahko menja in spopolnjuje in prišel bo tudi čas, ko bodo kake njene določbe spremenjene, ali do tega ne pride nikdar, da bi se menjala osnovna ideja ustave, ideja narodnega edinstva. Za tak načrt — in samo zanj se gre klerikalcem — se nikdar ne bo dobila potrebna dvetretjinska večina, to so prazne nade, ki pokazujejo samo vso politično dezorijentiranost naših klerikalcev.

Odkritje Borštnikovega in Verovškovega spomenika.

Naši gledališki igralci so priredili povodom svojega kongresa lepo slovesnost: odkritje spomenika pok. Borštniku in Verovšku v vestibulu opernega gledališča.

Včeraj ob 11. uri so se zbrali v vestibulu opernega gledališča udeleženci kongresa, predsednik deželne vlade dr. Baltič, poverjenika dr. Ravnihar in Ribnikar, delegat finančnega ministra dr. Šavnik, v zastopstvu mestne občine dr. Zarnik in predstavitelji kulturnih organizacij.

V vestibulu na desni strani je postavljena soha Verovškova, na levi strani pa Borštnikova soha.

Pred gledališčem so bili zbrani pevci in številno občinstvo, ki je zamaknjeno poslušalo najpoprej glasove fanfar, potem pa krasno «Molitev», ki so jo peli pevci slovenskih pevskih društev.

Starina Danilo je imel lep govor o obeh pokojnikih, ki sta toliko storila za slovensko gledališko umetnost, da ostaneta nepozabna. S slava-klicem Borštniku in Verovšku, ki so jih vsi prisotni trikrat ponovili, izroči g. Danilo spomenika v varstvo upravi narodnega gledališča.

Ko je še intendant g. Juvančič s kratkim govorom prevzel oba spomenika, so se poklonile spomenikoma zastave raznih društev, na prvem mestu zastava «Jugosl. Sok. Saveza» in s tem je bila lepa svečanost, ki dela prirediteljem vso čast, končana.

Med vrstami.

«Straža» je zelo slabo in površno orientirana o jugoslovanskih zadevah. Omenja kmetski shod v Sisku, ki ga je sklical znani organizator Milan Pribičević in se norčuje iz «Nove Dobe», ki je poročala, da se je na shodu samo parkrat izgovorilo ime «Srb», s ponosom se je pa izgovarjalo jugoslovansko ime. K temu pripominja «Straža», da je glasilo kmetske organizacije Milana Pribičevića — «Srpsko Kolo» in temu pravi «Straža», da je to lepo jugoslovanstvo, ki ga propagira omenjeni list.

«Straži», seveda, ni znano, da je «Srpsko Kolo» predvojni list, ki je pa pod uredništvom Adama Pribičevića vedno zagovarjal idejo narodnega edinstva in zagovarja to idejo zelo vneto tudi danes. Po «Stražini» logiki tudi «Slovenski Narod» ni jugoslovanski, da pa «Slovenec» ni jugoslovanski, to vsi dobro vemo, ali tega ne sklepamo iz njegovega imena, temveč iz njegove — pisave.

Glede jugoslovanskega mišljenja in delovanja naj se Žeboti ne primerjajo — Pribičevićem!

*

Protića so klerikalci zopet privlekli iz pozabljenosti. S tem možen so strašili ves čas ustavne debate in sedaj so se ga zopet spomnili, da bi z njegovo pojavo v politiki potolažili svoje obupane pristaše. Protić bo, seveda, izzval v radikalni stranki razdor in bo obnovil nekdanjo parlamentarno zajednico, v kateri bodo, seveda, zastopani v prvi vrsti klerikalci. In ta «parlamentarna zajednica» bo, seveda, takoj spremenila ustavo v Gosarjevem zmislu, za klerikalizem pa pridejo zopet zlati časi. Pustimo klerikalcem to tolažbo, saj druge takointako nimajo.

*

«Slovenec» se včasih še zmoti in se «ogreva» za narodno edinstvo, pretekli petek pa že kar v uvodniku govori o treh narodih in «Novi Čas» piše takoj popoldan o treh jezikih!

Saj smo vedeli, da klerikalci nikdar niso resno mislili o narodnem edinstvu in prav je, da to sedaj sami odkrito priznajo.

Ali jim bodo narodni socijalisti tudi sedaj še sledili? Narodni socijalisti morda ne, ampak Pesek in oni bodo šli za njim nevede in nehote...

* * *

Nihče tako ne naglaša svojih načel kot najnenačelnejša NSS, ki zastopa v svojem glasilu nekaj, kar v politični praksi zatajuje. Naravno, taka breznačelna stranka mora vedno naglašati, da je načelna, črtomirovska.

*

G. Pesek spremeni svoj «Jugoslovanski kreditni zavod» iz zadruge v banko. Pomislite, ljudje božji, v banko! Sedaj razumemo, zakaj «Jugoslavija» že nekaj časa nič več ne piše o bankokratih!

*

O političnih kupčijah besedi vsak dan «Jugoslavija», ker pač vsakdo najrajše govori o onem, v čemer ima največ — prakse. Da ima g. Pesek v politični kupčiji dosti prakse, je splošno znano dejstvo, kakor je tudi to znano, s kom kupčuje.

*

Policijski režim vlada pri nas, pravi «Jugoslavija». Ko bi ta trditev bila resnična, bi bila «Jugoslavija» vsak dan — konfiscirana.

*

«Iz Bosne» poroča «Slovenec» od 3. julija 1921. o bankokratstvu. Banke podpirajo, pravi, klerikalno Hrvatsko zajednico, Muslimane, srbske radikalce. Tudi Zadružna gospodarska banka otvori v kratkem v Sarajevu svojo filijalo. «Slovenec» pravi, da mora stranka še več dobiti v roke, itd. — Bankokratstvo očita pa — drugim.

*

Tudi NSS odhaja med bankokrate. Slavni «Jugosl. kreditni zavod» je že dobil koncesijo, da se pretvori v kreditno banko. Peskov vzgled in bankokratstvo je očividno — nalezljivo... (Kakor čujemo, se bo nova banka v kraticah imenovala NSB, da bo vsaj nekaj razlike z NSS).

*

«Ječe se bodo polnile», namreč zato, ker je sprejeta ustava. Osel, ki je to napisal v uvodniku «Jugoslavije», ne ve, da se Peskovi zavezniki klerikalci s polno paro pripravljajo, da stopijo v vlado, ker bi radi vsaj sedaj namesto «grenkega kruha opozicije», dobili udeležbo pri vladi, — četudi brez Peska, Deržiča in Brandnerja...

*

Po sprejetju ustave je regent povabil poslance v oficirski dom, da se na družabnem večeru naših parlamentarcev proslavi veliki nacionalni uspeh. Samo po sebi se je razumelo za ljudi, ki imajo vsaj nekaj takta, da se poslanci, ki so glasovali proti ustavi, ne udeleže te družabne slovesnosti, na kateri se je proslavilo sprejetje ustave. Ker zato tudi ni bilo prisotnih poslancev, ki so glasovali proti. Le poslanca Deržič in Brandner sta prišla na dobro večerjo. Ne vemo, ali ju je privedel kes, ali ju je nagnil k temu jedilni list.

*

Zdi se pa, da Brandnerju in Deržiču večerja ni izpadla, kakor sta pričakovala. Ko je bilo treba drugi dan glasovati o izročitvi onih komunističnih poslancev, ki so zapleteni v zločin atentata, sta glasovala proti izročitvi komunistov sodišču, in «Jugoslavja» poroča celo, da je Deržič glasoval proti izročitvi z utemeljevanjem, «da se to lahko pripeti kedaj tudi njim in da morajo poslanci čuvati sami sebe...»

*

Pred kratkim je «Jugoslavija» objavila bilanco Peskovega kreditnega zavoda, podružnice v Murski Soboti: «Rezervni zaklad en tisoč kron, za eventualne izgube petsto kron.» Pravijo zato, da je ta zavod med prvimi in solidnimi...

*

Prepeluh in Erjavec branita svoje interese v «Slovencu». Klerikalci pa svoje v Prepeluhovih člankih in neresničnih Erjavčevih statistikah v «Naših zapiskih». Oboji drže isto «fronto» v «Avtonomistu». Prepeluh pravi, da je vsakdo lažnivec, kdor govori resnico.

Budalosti prošlega tedna.

«Narodna politika» v Zagrebu (25. VI., br. 143.): «Hrvati katolici! Na dan svetih apostola Petra i Pavla dne 29. o. m. proslavit ćemo dan dobre štampe. Toga će se dana po svim crkvama sabirati milostinja za dobru štampu. Braćo, darujte što obilnije i pomolite se za što bolji uspjeh katoličke štampe! (Gottes Segen bei Kohn! Ali bosta tudi «Straža» pa «Novi Čas» kaj dobila?)

*

Po žilah poslancev Brandnerja in Deržiča teče kri — Miloša Obilića. — Kdor ne veruje, naj čita uvodnik v «Jugoslaviji» od preteklega četrtka.

* * *

Napolanalfabetje pri «Jugoslaviji» poznajo tudi «pismene mize».

* * *

Angleški rudarji so se pobotali z delodajalci tako, da se jim bodo zvišale mezde za 20 % od mezd pred svetovno

vojno. Če so delavci samo s tem zadovoljni, bo treba vprašati «Jugoslavijo», ki je prinesla to poročilo «izvirno».

* * *

Čitaj «Jugoslavijo», zlasti njena izvirna poročila!

* * *

«Novi čas», 1. julija: «Dejstvo pa je, da govorimo Slovenci, Hrvati in Srbi tri različne jezike.»

Res: Hrvati govorijo v latinici, Srbi pa v cirilici!

*

«Jugoslavija» poroča: «Regent je jezdil na belem vrancu.»

Nasprotniki zidanja Sokolskega doma na trgu Tabor v Ljubljani.

Tja pred Tabor trg prihaja
tercijalka vsak večer:
radi Sókolskega doma
hud jo v srcu tre nemir.
Jej, jej, jej, kaj bo zdej?
T'ko ne pojde več naprej!

«Mar' b' terc'jalski dom zidáli,
al' pustili, kot je b'lo.
Ah, za kače in terc'jalke
solnca več v tej gmajn' ne bo!»
Jej, jej, jej, kaj bo zdej?
T'ko ne pojde več naprej!

Tja pred Tabor trg prihaja
parček pozno vsako noč.
«Proč sedaj je skrivališče,
ki je nama b'lo v pomoč!»
Jej, jej, jej, kaj bo zdej?
T'ko ne pojde več naprej!

Neko noč pa mož je z metlo
lopnil babo prek in prek,
parček bridko vzdihujoči
v divji je napodil beg.
Jej, jej, jej, kaj bo zdej?
Tud' tako bo šlo naprej!

de Zondola.

Razno.

— **Emil Vodeb †.** Umrl je 27. junija urednik «Slovenskega Naroda» Emil Vodeb, rojen leta 1880., na zavratni jetiki. Pokojnik je bil kot urednik, kot človek in kot tovariš mož na svojem mestu, in našo žurnalistiko je zadel z njegovo prezgodnjo smrtjo težak udareç. Stanovski organizaciji novinarjev se je Vodeb posvetil s posebno vnemo, njegovo delo je ustanovitev društva jugoslovanskih novinarjev v Ljubljani in njegovi inicijativnosti in vztrajni delavnosti se imamo zahvaliti, da je že letos prišlo do ustanovitve skupne organizacije vseh novinarjev v državi. Lep pogreb, ki se je vršil ob številni udeležbi 29. junija, je pokazal, kako spoštovan in cenjen je bil pokojnik, od katerega se je na grobu poslovil v lepem govoru g. Smodej, predsednik ljubljanske sekcije Jugoslovanskega novinarskega udruženja. — Naj počiva v miru dobri, nepozabni tovariš!

— **Vsa čast Ljubljani!** Prodajanje cvetlic v soboto popoldan in v nedeljo dopoldan za zgradbo sokolskega doma Sokola I je prineslo za ta namen okolu 150.000 kron. Ljubljana je na ta način najlepše odgovorila na klerikalno gonjo proti sokolskemu domu na Trgu Tabor. Ljubljana je navzlic vsem hujskarijam ostala taka, kakršna je vedno bila: sokolska. Vsa čast ji!

— **Državni prazniki** se pri nas niti od daleč ne praznujejo tako, kot bi se morali. Na Vidov dan, ki je vendar eden najpomembnejših naših narodnih praznikov, je mnogo hišnih posestnikov opustilo razobešanje zastav. Po večini so to klerikalci, nekdanji avstrijski hura-patrijotje, ki smatrajo za potrebno, demonstrirati proti naši narodni državi na ta način, da ignorirajo naše narodne in državne praznike. Seveda, če se glavno glasilo klerikalne stranke očitno norčuje iz proslave Vidovega dne, potem se ni čuditi, ako to delajo strankini pristaši! Pa tudi drugje se še dobijo ljudje, ki ignorirajo naše državne praznike. Na hiši št. 10 v Gosposki ulici na Vidov dan ni bilo zastave in pravijo, da je dotični hišni posestnik — višji uradnik pri deželni vladi! Tudi to je pri nas, ampak samo pri nas, mogoče.

— **Zelo pametno.** Princ Pavle Karagjorgjević, nečak našega kralja, je zelo simpatičen in razumen mlad človek. Obiskoval je ljudsko šolo in gimnazijo, potem je šel pa na oxfordsko univerzo, kjer je študiral pravo, končal študije in bil promoviran za doktorja prava. In sedaj je vložil pri ministrstvu za zunanje zadeve prošnjo za sprejem v diplomatično službo in poslan bo v naše londonsko poslaništvo. Kje bi se moglo zgoditi kaj enakega ali podobnega v nekdanji Avstriji? Da bi habsburški princ in še cesarjev nečak, študiral in stopil kot vsak drugi v državno službo in se dal tam uvrstiti v činovni razred! Habsburški princi so bili vsi samo oficirji in prišivali so jim na ovratnike neprestano nove zvezde, službe pa navadno niso opravljali nobene, ker to ni za cesarske prince! Čisto drugačen je naš princ dr. Pavle Karagjorgjević, s katerim bo naša diplomacija gotovo samo pridobila, ker mladi princ je izredno nadarjen in sposoben mož.

— **Tako naj se dela!** Pred dnevi se je vozil iz Škofje Loke znani ljubljanski krojaški mojster g. Srečko Potočnik in proti njemu je začel nesramno blatiti Slovence in našo državo agent poljedelskih strojev I. Komatič, rodom Korošec, ki živi rad med nami, svojega nemškutarskega mišljenja pa ne more skrivati. Ko je Potočnik nemškutarskega petelina opozoril na to, da smo v Jugoslaviji in da se v njegovi navzočnosti ne bo blatilo naše države, se je Komatič ves razjarjen zakadil vanj, sunil ga v prsa in še nesramnejše psoval. Pa nemškutarski petelin je naletel na pravega! Potočnik ga je najprej sam pošteno premikastil, potem ga je pa izročil varnostni straži, ki je nemškutarskega petelina in renegata Komatiča aretirala in se bo moral zagovarjati pred sodiščem, potem bo pa najbrže poslan — v blaženo Avstrijo. — Zanimivo je, da je bil g. Potočnik v vojnem času zaradi nekih nedolžnih opazk na nemški račun ravnotako v železniškem vagonu aretiran in je tudi odsedel precej časa v zaporu.

— **Brez parđona!** Uradni prostori ljubljanske podružnice dunajske «Verkehrsbank» so uradno zaseženi, ker se je ta tuji denarni zavod branil zidati lastno hišo. Dunajski Židje bi pač radi delali med nami dobre «kšefte», sicer se pa ne marajo ozirati na odredbe naših oblasti, ker si še vedno domišljajo, da so vsegamogočni. No, pa so naleteli na prave ljudi, ki so jim velike prostore na vogalu Marijinega trga in Šentpeterske ulice — zaprli.

— **Vžigalice Družbe sv. Cirila in Metoda** so zopet v prometu in njihovi kakovosti se ne da čisto nič prigovarjati in so celo boljše od drugih izdelkov. Tudi se te vžigalice izdelujejo v Jugoslaviji, torej dvojni vzrok, da nihče ne kupuje tujih izdelkov, posebno ker je cena Ciril in Metodovih vžigalic enaka cenam drugih izdelkov. Ker dobi del dobička od prodaje teh vžigalic naša zaslužna in potrebna Ciril in Metodova družba, bi bilo pač že skrajni čas, da bi vse druge vžigalice sploh zginile iz prometa pri nas. Toliko narodne zavednosti bi se pač lahko pričakovalo od vsakega, da ne bi kupoval tujih izdelkov, od česar imajo dobiček navadno naši sovražniki, dokler imamo lastne izdelke, ki so bolji od tujih in niso nič dražji, po vrhu se pa še prispeva prepotrebni Ciril in Metodovi družbi, ki ima tudi sedaj vršiti važno narodno nalogo.

— **Kmetijski pouk** na ljudskih šolah, posebno v sadjarstvu in vinogradništvu, se vpelje v krajih, kjer se negujejo te panoge kmetijstva. Radovedni smo, ako bodo klerikalci tudi zaradi te novotarije vpili na ta nesrečni centralizem. Najbrže bodo tiho, ker kmetje bodo to novotarijo z veseljem pozdravili.

— **25 parci.** V promet so prišli novi bankovci po 25 par (1 K) in tako imamo sedaj v prometu 5- in 10parske kovane novce in papirnate 25 parce. Na bankovcih po 25 par se nahaja tudi slika Jelačićevega spomenika v Zagrebu in Blejsko jeero.

—**Opozarjamo** na današnji oglas tukajšnje kavarne «Zvezda». Dosedanji kavarnar g. Jos. Ivančič je sprejel v družbo dva strokovnjaka brata Jakoba in Viktorja Sedeja, oba dobro poznana ljubljanska narodnjaka, kar moremo le pozdravljati.

Po pošti prejeman stane «Pondeljek»:

celoletno	12	dinarjev,
polletno	6	»
četrtletno	3	»

Oblastveni koncesijonirani informačni zavod
Drago Beseljak, Ljubljana,
Cankarjevo nabrežje št. 5
dobavlja vse **kreditne** in **privatne informacije** v tu- in inozemstvu. V abonnementu ter posamezno, cene zmerne.

Nudim brezobvezno
Ciril-Metodove vžigalice

Pri posameznih zabojih škatljica K 1·06 od skladišča Ljubljana. Engrosisti imajo primeren popust.
J. Perdan, Ljubljana.

Največja zaloga klavirjev in pianinov v Ljubljani.
Tvrdka **J. Doleno, Ljubljana, Hilšerjeva ulica 5,** priporoča v nakup najboljše **inštrumente** prvovrstnih tovaren po solidnih in zmernih cenah.

POLNOGUMIJASTI OBROČI ZA TOVORNE AVTOMOBILE
PNEVMATIKA ZA KOLESA IN AVTOMOBILE
KOLESA
AVTOMOBILI
NAJCENEJE
J. GOREC
LJUBLJANA
GOSPOSVETSKA C. 14

„JADRAN" d. z o. z. LJUBLJANA
DUNAJSKA CESTA 9
priporoča:
kolonijalno in špecerijsko blago ter žitne pridelke.
Točna in solidna postrežba.

Naznanilo.

Podpisani naznanjam sl. občinstvu, da sem z današnjim dnem **vzel v družbo** kot **solastnika**

kavarne „Zvezda"

gospoda **Jakoba** in **Viktorja Sedeja iz Ljubljane** ter se tudi nadalje priporočam za naklonjenost občinstva.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Ivančič
lastnik kavarne „Zvezda"
V Ljubljani, dne 1. julija 1921.

Podpisana javljava sl. občinstvu, da sva z današnjim dnem **vstopila v družbo** z dosedanjim lastnikom

kavarne „Zvezda"

gospodom **Josipom Ivančičem** ter prosiva sl. občinstvo, da nam ohrani isto naklonjenost kakor dosedanjemu lastniku.

Z odličnim spoštovanjem

Jakob in Viktor Sedej.
V Ljubljani, dne 1. julija 1921.

Jadranska banka
sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.
Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.
Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.

Odgovorni urednik: Milan Plut.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.